

Η ανθρωπολογία της μετανεωτερικότητας (Δημήτρης Μπαλτάς)

Categories : [ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ](#)

Date : 22 Ιανουαρίου, 2013

Ομολογουμένως έχει ενδιαφέρον να παρατηρήσει κανείς πως διαμορφώνεται ο ανθρωπολογικός τύπος στην εποχή της μετανεωτερικότητας. Και μάλιστα να αποπειραθεί να κατανοήσει και να ερμηνεύσει τον ρόλο του, σε καιρούς γενικευμένης συγχύσεως.

Διαπιστώνει, χαρακτηριστικά, κανείς την επιμονή του μετανεωτερικού ανθρώπου στην θεμελίωση της «πρόοδου». Έτσι ο άνθρωπος αυτός, τόσο ο προερχόμενος από την «αριστερά» όσο και ο υπηρετών την «οικονομία της αγοράς», ακολουθεί με αξιοσημείωτη ευλάβεια την «θρησκεία της πρόοδου». Ασφαλώς η πρόοδος θα πρέπει να συνδεθεί με την δημιουργία μιας καταναλωτικής συνειδήσεως. Ο σύγχρονος συγγραφέας Ζαν Κλωντ Μισεά επισημαίνει ότι «κάτω από την αυξανόμενη κυριαρχία της ανεξέλεγκτης οικονομίας, η ζωή των ανθρώπων τείνει να μεταβληθεί σε έναν παράλογο αγώνα δρόμου για να μην γεράσουν και να μην πεθάνουν ποτέ, δηλαδή, να αρνηθούν τον εαυτό τους ως ανθρώπινη φύση».

Εξ άλλου, η ανθρωπολογία της μετανεωτερικότητας προβάλλει ένα ανιστορικό τύπο, ο οποίος ζει *hic et nunc*, τηρώντας μία στάση αδιάφορη ή απορριπτική έναντι της κληρονομιάς του παρελθόντος.

Στο πλαίσιο αυτό, επιχειρείται συστηματική αναθεώρηση της ιστορίας και των πηγών επί των οποίων αυτή συγκροτείται. Αλλά, κατά μία περισσότερο μετριοπαθή άποψη, «το νέο είναι αδύνατο να γεννηθεί μέσα σ' ένα κόσμο χωρίς παράδοση και η παράδοση είναι νεκρή χωρίς την έλευση του καινούργιου».

Συναφές προς τα προηγούμενα είναι και το γεγονός ότι ο μετανεωτερικός άνθρωπος έχει γίνει μέρος του κυρίαρχου πλέον «πολιτισμού της εικόνας», ενώ έχει απομακρυνθεί από τον «πολιτισμό του λόγου». Εάν σήμερα η εικόνα επιδρά καταλυτικά στην ανθρώπινη συνείδηση, ο λόγος υποχωρεί, πράγμα που οδηγεί, σε

τελική ανάλυση, όχι μόνον σε μία γλωσσική ανεπάρκεια αλλά και σε μία απουσία πραγματικής σχέσεως του εγώ με το συ.

Παράλληλα ο άνθρωπος της μετανεωτερικότητας πιστοποιεί την «κοινωνία της αδιαφορίας». Από τις δυνατότητες που έχουν οι συλλογικές συνειδήσεις, όπως έχει φανεί και στην ιστορία, προτιμά ο άνθρωπος την ατομική οχύρωση και κατοχύρωση. Είναι θλιβερή η διαπίστωση ότι αυτός ο ανθρωπολογικός τύπος δεν κοινωνεί ουσιωδώς των πραγμάτων, ακόμα κι όταν αντιδρά σε μορφές καταπίεσής του. Ομοίως δεν έχει ουσιωδώς λόγο, ακόμα κι όταν επιτίθεται λεκτικώς στους άλλους.

Φαίνεται ότι ο μετανεωτερικός άνθρωπος θεωρεί ότι είναι αυτονομημένος. Μάλιστα φθάνει να νομίζει ότι ολοκληρώνει σήμερα ο,τι δεν ολοκλήρωσε κατά τους τρεις τελευταίους αιώνες ο διαφωτισμός. Στην περίπτωση της Ελλάδας, και επειδή συνήθως δεν λαμβάνονται υπ' όψιν οι πολιτιστικές ιδιαιτερότητες του λαού, αυτή η όψιμη πρόσληψη εκδηλώνεται κατά ένα τρόπο τουλάχιστον κωμικοτραγικό.

Νομίζω ότι η διαμόρφωση του νέου αυτού ανθρωπολογικού τύπου δεν έχει να προσφέρει κάτι ούτε στον ίδιο τον άνθρωπο ούτε στην κοινωνία. Θα αποτελούσε μάλλον μία έκφανση του τέλους της ιστορίας, εάν γινόταν δεκτό ότι αυτό είναι πλέον κοντά.

(Πηγή: *pemptousia.gr*)